

KRD.P.27.2016.1

Warszawa, 25. lipca 2016 r.

Szanowny Pan

2016-07-25

Dr Jarosław GOWIN

RPW/43287/2016 P

Wiceprezes Rady Ministrów

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Szanowny Panie Premierze!

W odpowiedzi na pismo ozn. DP.1201.3.2016.4 z dnia 27 czerwca 2016 r., w imieniu Krajowej Reprezentacji Doktorantów przedstawiam następujące stanowisko do przedłożonego do zaopiniowania projektu rozporządzenia.

1. Uregulowanie zawarte w § 5 projektowanego rozporządzenia, dotyczące wynagrodzeń za godziny ponadwymiarowe nauczycieli akademickich, nie powinno być ustalone przez podanie wyłącznie stawki maksymalnej (np. do 3,6% minimalnego wynagrodzenia zasadniczego profesora zwyczajnego), bowiem nie gwarantuje to otrzymania przez pracowników jakiegokolwiek gratyfikacji za te godziny z wyjątkiem zwykłej stawki, czyli takiej, jak za godziny przepracowane w ramach pensum. Konieczne wydaje się określenie także dolnej stawki wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, bowiem przepisy opiniowanego rozporządzenia powinny także spełniać funkcję ochronną w stosunku do wynagrodzeń pracowników uczelni i zapewniać ich przyznawanie na poziomie godnym rangi wykonywanego zawodu. Podstawową zasadą prawa pracy jest, że praca w godzinach ponadnormatywnych powinna być wyżej opłacana, ponieważ stanowi dodatkowy wysiłek pracownika, z drugiej zaś strony – wyższe koszty pracy w godzinach ponadnormatywnych powinny powściągać i hamować pracodawcę akademickiego przed zarządzaniem i organizowaniem pracy ponad zwykłe normy. Wprawdzie złożoność obowiązków pracowniczych nauczycieli akademickich przesądza o niemożliwości ścisłego, matematycznego wyliczenia stawki wynagrodzenia nauczyciela za godzinę zajęć dydaktycznych prowadzonych w ramach pensum (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2010 r., sygn. akt II PK 50/10, LEX nr 707421),

niemniej jednak – przy przyjęciu pewnych rozsądnych założeń – jest to realne w pewnym przybliżeniu.

W związku z tym proponujemy nadać omawianemu przepisowi następujące brzmienie: „Za godziny ponadwymiarowe, o których mowa w art. 131 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, zwanej dalej ustawą, nauczyciele akademicki otrzymują wynagrodzenie:

nie niższe niż:

$$120 \% \left(\frac{W_z \times W \times 12}{P} \right),$$

gdzie: W_z – wynagrodzenie zasadnicze nauczyciela akademickiego, W – współczynnik wynoszący: 1 dla pracowników dydaktycznych oraz 0,75 dla pracowników naukowo-dydaktycznych; P – roczny wymiar pensum dydaktycznego na zajmowanym przez nauczyciela stanowisku, wynikający z uchwały senatu podjętej na podstawie art. 130 ust. 2 P.s.w.

i nie wyższe niż określone w następującej tabeli: (...)”. Nagłówek ostatniej kolumny w tabeli powinien brzmieć: „Maksymalna stawka za godzinę obliczeniową, odpowiadającą 45 minutom”.

Powyższa propozycja ma także na celu spowodowanie racjonalizacji zatrudnienia – szczególnie na stanowiskach asystentów, bowiem w istniejącym systemie wynagradzania bardziej opłacalne jest zlecenie nadmiernych obciążeń dydaktycznych już zatrudnionym pracownikom niż zatrudnianie innych – mimo, że nieraz liczba planowanych godzin ponadwymiarowych uzasadnia wzrost zatrudnienia. Nadmierne obciążenia dydaktyczne są często przyczyną zahamowania rozwoju naukowego pracowników naukowo-dydaktycznych i stanowią przeszkodę w terminowym awansie, tj. uzyskaniu kolejnego stopnia naukowego. Zgoda na powierzenie prowadzenia zajęć w godzinach ponadwymiarowych, o której mowa w art. 131 ust. 2 P.s.w., niekiedy może być udzielana w warunkach braku swobody decyzji po stronie pracownika (nauczyciela akademickiego). Jak się wydaje, argument ekonomiczny będzie tu lepszym gwarantem racjonalizacji zatrudnienia.

Jak zauważył Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 listopada 2002 r., sygn. akt I PKN 632/01 (OSNP z 2004 r. Nr 10, poz. 172): „Praca ponadwymiarowa powinna być wynagradzana na poziomie przynajmniej takim jak praca w ramach obowiązujących limitów czasu pracy. Niewątpliwie powinna zachodzić godziwa relacja wynagrodzenia za godziny wymiarowe (mieszczące się w pensum dydaktycznym) i ponadwymiarowe. Stawka wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe nie powinna być przy tym niższa od stawki wynagrodzenia za zajęcia dydaktyczne odbywane

w ramach pensum. Niższe wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe skłaniać może pracodawcę (szkołę wyższą) do obarczania zatrudnionych nauczycieli akademickich godzinami ponadwymiarowymi, w miejsce zatrudnienia nowych nauczycieli akademickich, którzy w ramach swojego zwykłego (ustawowego) pensum realizowaliby zajęcia dydaktyczne, dotychczas nadmiernie obciążające pracowników już zatrudnionych”.

Proponowana zmiana zmierza w kierunku poszanowania uprawnień nauczycieli akademickich jako pracowników i zapewnienia im godziwego wynagrodzenia za pracę świadczoną w godzinach ponadwymiarowych, czego nie gwarantuje dotychczas obowiązująca regulacja, powielona w opiniowanym projekcie rozporządzenia.

2. Przepis projektowanego § 6 rozporządzenia daje zbyt wielką swobodę pracodawcy akademickiemu, bowiem nie wyznacza żadnego konkretnego terminu, w którym powinna nastąpić wypłata wynagrodzenia za pracę w godzinach ponadwymiarowych nauczycieli akademickich, bowiem określono tylko najwcześniejszy termin („raz w roku, po zakończeniu roku akademickiego”), zaś brak jest określenia terminu najpóźniejszego – wypłata może więc nastąpić zarówno 2 miesiące po zakończeniu roku akademickiego, jak i 12 miesięcy po tej dacie. Z uwagi na ochronę interesu pracownika, który jest słabszą stroną stosunku pracy, proponujemy nadanie temu przepisowi następującego brzmienia: „Wynagrodzenie za pracę w godzinach ponadwymiarowych przyznaje się po dokonaniu rozliczenia godzin zajęć dydaktycznych ustalonych zgodnie z planem, raz w roku, **nie później niż 2 miesiące** po zakończeniu roku akademickiego, o ile rektor nie zarządzi rozliczenia w krótszych okresach”. Odwlekanie terminu zapłaty za pracę w godzinach ponadwymiarowych jest szczególnie krzywdzące dla pracowników, którzy już po zakończeniu semestru zimowego mają zrealizowane całe pensum wraz z godzinami ponadwymiarowymi – kredytują oni pracodawcę, oczekując przez długi czas na zapłatę.
3. Przepis § 7 ust. 1 projektu łamie zasadę *lex retro non agit*, gdyż nie gwarantuje pracownikowi znajomości stawki wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe w chwili przydzielania zajęć na dany rok akad. (semestr) i podejmowania przez nauczycieli akademickich decyzji o wyrażeniu zgody bądź odmowie wyrażenia zgody na prowadzenie zajęć dydaktycznych w wymiarze przekraczającym liczbę godzin ponadwymiarowych, o której mowa w art. 131 ust. 1 P.s.w. Pracownik powinien wiedzieć na jakie wynagrodzenie (stawka godzinowa) może liczyć już przed podjęciem pracy, nie zaś dowiadywać się o tym dopiero *ex post*. Sposób ustalania stawek za

godziny ponadwymiarowe z dołu jest bardzo wygodny dla pracodawców, bowiem umożliwia dowolną manipulację, a pracownik nie ma w tej sytuacji środków obrony swoich praw.

KRD proponuje, aby omawianemu przepisowi nadać brzmienie:

„Wynagrodzenie za pracę w godzinach ponadwymiarowych ustala się na podstawie najwyższej ze stawek obowiązujących w czasie okresu, którego dotyczy rozliczenie, o którym mowa w § 6”. Oznaczałoby to wprowadzenie zasady korzyści dla pracowników – zmiany w trakcie okresu rozliczeniowego byłyby uwzględniane, ale tylko na korzyść pracowników.

W pozostałym zakresie Krajowa Reprezentacja Doktorantów nie wnosi uwag do opiniowanego projektu rozporządzenia.

Z wyrazami szacunku,

PRZEWODNICZĄCY
Krajowej Reprezentacji Doktorantów

M. Gajda
mgr inż. Michał Gajda